

Додатковою відмінністю є також і персонал, який необхідний для функціонування підрозділів. Якщо для служби безпеки – це насамперед працівники з юридичною освітою і досвідом роботи переважно в органах внутрішніх справ, то для підрозділу економічної безпеки – це працівники з економічною освітою і досвідом управлінської роботи в різних виробничих підрозділах.

Різним для служб є також і методичне забезпечення діяльності. Для служби безпеки – це нормативно-правова база, що регулює діяльність підприємства, для підрозділу економічної безпеки – це внутрішній документообіг підприємства і результати спеціалізованих досліджень.

Отже, проведений аналіз дозволив встановити принципову відмінність в характері реалізації дій служби безпеки та підрозділу економічної безпеки підприємства, а також дозволив додатково обґрунтувати необхідність введення останнього в організаційну структуру вітчизняного підприємства.

В дослідженні обґрунтовано, що економічна безпека підприємства є комплексним результатом співпраці усіх підрозділів підприємства, всіх наявних в нього ресурсів. Це обумовлює вищий над іншими рівень відповідного підрозділу в силу необхідності впливу на діяльність усіх елементів підприємства, які разом, шляхом виробничої та інформаційної взаємодії формують кінцевий рівень економічної безпеки.

Поява нової функції з управління економічною безпекою спричиняє необхідність створення нового функціонального підрозділу з її реалізації, або поширення на виконання цієї функції повноважень одного з вже існуючих підрозділів підприємства. Висновок стосовно інтеграції такого підрозділу слід робити залежно від існуючої системи управління та масштабів діяльності підприємства. Місце підрозділу економічної безпеки на вищому рівні ієрархії дозволяє отримувати своєчасну та повну інформацію про функціонування підрозділів та результати діяльності підприємства в цілому, а також надає спеціалісту підрозділу повноваження для прямого керівного впливу на головних спеціалістів обслуговуючих та виробничих підрозділів в напрямку корегування їх діяльності з метою підвищення рівня економічної безпеки, який визначено генеральним керівником та власником.

КЛАСТЕРНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЗАПОРУКА ЇХ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ

*Пузирьова П.В., к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну*

Кластери підприємств можна охарактеризувати як сконцентровані за географічною ознакою (компактні) групи взаємопов'язаних підприємств, які конкурують і (або) ведуть спільну діяльність. Це одна з організаційних форм координації діяльності підприємств, що поєднує в собі конкуренцію і кооперацію (об'єднання зусиль в одних сферах допомагає успішно вести

конкурентну боротьбу в інших). Виділяються дві основні категорії кластерів, сформовані по просторової і функціональної осях. Просторові угруповання подібних і пов'язаних фірм і галузей відносяться до регіональних кластерів. Функціонально пов'язані системи, які менш обмежені строго певними регіонами, відносяться до промислових кластерів [1-4].

Кластери можуть мати різні розміри і форми залежно від своєї глибини і складності. Як правило, вони включають в себе виробництво готового продукту, постачальників факторів виробництва і послуг, обслуговуючі виробництва, канали збуту, фінансові інститути, виробництва побічної продукції, інфраструктуру (дослідницькі організації, установи освіти і т.п.). Результатом вищезазначених процесів стає новий рівень конкурентоспроможності не тільки між країнами, а і між різноманітними регіональними угрупованнями [2; 4; 6].

Практика формування та функціонування кластерних систем дозволяє виділити необхідні умови їхнього ефективного функціонування: наявність великого підприємства-лідера, що визначає довгострокову господарську, інноваційну та іншу стратегію всього кластера, а в багатьох випадках і регіону-базування в цілому; спеціалізація, яка передбачає взаємозв'язок учасників кластера через основну діяльність, що забезпечує акцент на тому ж самому ринку або виробничому процесі; регіональна локалізація основної маси суб'єктів економіки – підприємств-учасників кластерної системи; множинність дійових осіб: кластер передбачає різноманітність і відсутність моноструктури; стійкість господарських зв'язків суб'єктів економіки – учасників кластерної системи, домінуюче значення цих зв'язків для більшості учасників; довготривала координація взаємодії учасників системи в межах її виробничих програм, інноваційних процесів основних систем управління, контролю якості та ін.; орієнтація продукції, як правило, на експорт або імпортозаміщення (спрямованість на створення конкурентоспроможної продукції, яка може бути експортована за кордон або принаймні за межі регіону, є характерною особливістю кластерних систем); інноваційність – максимально широке використання досягнень науки, відкритість по відношенню до нових ідей з боку керівництва підприємств учасників, ефективне використання інтелектуального капіталу, нематеріальних інноваційних активів, венчурного капіталу [5-8].

Таким чином, можна визначити, що основним критерієм ефективності розвитку кластера може виступити максимізація виробництва ВВП на душу населення при максимальному використанні наявних факторів виробництва. При цьому ступінь концентрації виробництва в рамках кластера має відповідати розміру виробництва і продуктивності використовуваних факторів виробництва, оскільки надмірна концентрація також небажана, як і недостатня концентрація. Оцінка діяльності кластера за вищевказаними параметрами дозволить своєчасно вносити корективи в програму підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів, мобілізувати необхідні ресурси, для подальшого розвитку кластерів на території країни [1-8].

Література:

1. Войнаренко М.П. Кластери в економіці України: монографія. За наук. ред. докт. наук, проф. М.П. Войнаренка. Хмельницький: ХНУ, ФОП Мельник А.А., 2014. 1085 с.
2. Журба І.О. Формування кластерної стратегії розвитку Черкаського регіону. *Економіка і організація управління*. 2014. № 3(19)-4(20). С. 88-94.
3. Васильківський Д.М., Войнаренко М.П., Нижник В.М. Кластерна політика як чинник підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1(32). С. 25-30.
4. Polina V. Puzyrova. Concept of management and formation of financial potential of cluster unions. *Management*. 2019. Issue 1 (29). P. 109-119. DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2019.1.9>.
5. Пузирьова П.В., Сінілкіна А.В. Виклики, тренди та перспективи розвитку кластерного підприємництва в Україні. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 12 липня 2019 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. С. 65-67.
6. Пузирьова П.В. Особливості концепції формування кластерного підходу сучасного підприємництва в Україні. Наукові теорії сьогодення та перспективи розвитку наукової думки: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Том 1). 11.10.2019. Київ, Україна. С. 41-45.
7. Чичкало-Кондрацька І.Б., Величко В.В. Кластери у розвитку регіональних економічних систем: монографія. Полтава: ПолтНТУ, 2010. 165 с.
8. Ярош М.Ф. Кластеризація – вагомий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки України. Матеріали ІХ Пленуму Співки економістів України та Міжнар. наук.-практ. конф. За заг. ред. В.В. Оскольського; упоряд. Ярош М.Ф. Співка економістів України. К., 2014. 334 с.

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

*Рибак Г.І., к.е.н., доцент,
Мухортова А.О.*

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Проблемою сучасності є безпека існування людської цивілізації. Сьогодні людство страждає від таких протиріч як: отримання економічних прибутків від використання природних ресурсів та застосування їх у підприємстві або збитків для природи, навколишнього середовища, довкілля тощо. Нещадна експлуатація природних ресурсів людьми створює надлишкове навантаження на довкілля, яке має глобальні наслідки, що створює нові економічні проблеми у вигляді нестачі ресурсів.